

SLOVENKA

Glasiilo slovenskega ženstva

Št. 26.

V Trstu 18. decembra 1897.

Letnik I.

Moderni Adam.

„Zakon, zakon, ti si svet,
Na tebi sloni ves božji svet!“
Narodna.

Do tal se klanjam velemožna ti usoda,
Na mnoga leta cvete naj mi še svoboda!
Za tisoče in tisoče zlata jo le prodam,
Drugače pa brez vseh pomislekov ostanem sam...
Ha!... sam, ko se povsod odpirajo mi vrata,
Za kojimi dekleta so in kupi zlata...
Ubogi zakonski možje, zares ubogi,
Da, obžalujem v vašej bridkeji vas ulogi!
Kako prostran je božji vrt, ki se naziva svet,
In z vrta tega miče vas premnog dekliški cvet,
Kaj ne, a danes druga se vam pesem poje,
Kot takrat, ko jemali ste si ženke svoje.
Izjalovil se vam je marsikteri zlati up,
Kar bilo je poprej vam v slaj, vas tira zdaj v obup.
A kar prisegli pred oltarjem ste nevesti,
Do smrti morate prisegli biti zvesti.
*A jaz ostanem samec dokler ne nasitim se sveta,
Potem pa mlad ženka žepe in srce mi naj krepča!...*

Márica II.

Zima in pomlad.

Ljubec glej že snežec pada,
Krije že umrli cvet —
Zima se je naselila
Na ta lepi, lepi svet.
Naji to pa nič ne straši,
V srci nama je pomlad,
Cvet rudeč je — ljubav vroča.
In zelenje — tisoč nad.

Kristina.

Ob starem jesenu.

Še vedno si po konci jesen,
Na poti, ki se vije v grad,
Brezvejnat, makovit in sključen —
Pozna se, da več nisi mlad.

Nad tabo jasni mesec plava,
Pod tabo šumni potok vre,
Z gradú ne sije luč nobena
Nocoj ne in že dolgo ne.

Oh jesen, ali se spominjaš,
Saj ni od tega mnogo let,
Kakó je nekdo zraven tebe
Velikrat sanjal v tihi svet.

Kakó je vsaki hip pogledal,
Na zagrinjala grajskih lin,
In bil zdaj najsrečnejši človek.
In bil največji zdaj trpin.

Zaljubljen v grajsko hčer in ljubljeno
Iz polnega srca od njé,
V visoko družbo ni se upal,
Pri deblu čakal je molcé.

In časih je prišla do njega
Ponoči tiha in lahka,
Kot bi jo angeli prenesli
Z gradú na hladna, rosna tla...

Ti več se ne spominjaš, jesen,
Ti nimaš torej laskomin.
A kdaj, a kdaj bo on zadušil
Vse žive dneve ta spomin — ?

Anton Medved.

Dabilo na naročbo.

S to številko izvršuje torej „Slovenka“ svoj prvi letnik ter stopi s 1. januarjem 1898. na željo naročnic, sotrudnic in naročnikov v drugi tečaj. Uredništvo se bode pošteno trudilo in skrbelo, da bode vsebina listu raznovrstna in zanimiva, a upravištvo poskrbi, da bode zunanost prikupljivejša, oblika priročnejša in tisek razločnejši in lepši. „Slovenka“ bode kakor do sedaj prinašala ali izvirne leposlovne spise ali dobre prevode, osobito iz ruščine. Poleg tega razprave in poučne članke o dolžnostih matere in gospodinje, članke o ženskem vprašanju in o interesu ženskih sploh. Pod „Književnostjo“ bode prinašala kakor doslej objektivne ocene osobito slovenskih proizvodov, pa tudi poročila o književnih in umetniških pojavih v drugih narodih. V rubriki „Razno“ bode prinašala zlasti vesti o ženskem gibanju, „Doma“ pa, kakor do sedaj, praktična navodila za dom.

„Slovenka“ je v nas edini in prvi ženski list, zato se pač nadejamo, da se bodo slovenske žene čim dalje bolj naročevale nanj, osobito zato, ker mu je cena jako nizka in ni treba, da naročevaje se na „Slovenko“, opusté druge slovenske liste. Dan danes se pač lahko reče: Povej mi kaj in koliko čitaš, pa ti povem, kdo si.

Sotrudnikom in sotrudnicam prav lepa hvala; prosimo, da nam ostanete zvesti in zveste ter pridobite, ako le možno, še novih moči.

Cena listu ostane ista: Za nenaročnike „Edinosti“ 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa le 2 gld.

Uredništvo.

Oblečeni kip.

Ruski spisal Vas. Nemiróvič-Dančenko;
poslovenil Adolf Pahar

— Mama, ali jo zebe?

— Zebe, dušica moja, zebe!

In nežno se je nasmihala kodrastemu modrookemu otroku, gledaje ga, kako je naslanjal podbradek na svoje polne dlani in zamišljeno, otroško-pozorno gledal v plamen svetilke.

— Zakaj ne pové?

— Ona je kamenita, dete moje, in ne more govoriti.

— Kamenita, govoriti ne more! ugibal je petletni Mirko, in mladi duši njegovi se je pokazal, kakor v resnici, njihov veliki vrt, ki se je zdel tako malemu otroku še večji. Mirno, kakor skeleti, stoje tam v mrzlem zraku gola drevesa. Samo semtertja se iskré na vejah sneženi kosmi, Mirko po besedah svoje pestunje trdno veruje, da so to gnezda angeljev. Sneg pokriva vse, tako čist in blesteč, z nekimi drobnimi sledovi, katere dete prosto imenuje „táčice“. Nad brodom, blizo stopnic, spuščajočih se na vrt, stoji belomarmornata, posinjela boginja, tajno gledaje v daljavo sè svojimi negibnimi očmi. Brod je pokrit z ledom, katerega Mirko zeló ljubi.

Tu ga vsak dan vozi na sankah mali strežaj Jurček. Bistro drčita po veselem prostoru in njun smeh mračno poslušajo osaméli, tihi drevoredi...

— Kamenita je in govoriti ne more... In zebe jo... Meni se smili, mama... Zakaj ne ukažeš Jurčku, da jo obleče?...

A zdaj se je srečna mati glasno zasmejala, vzela ga na roke, visoko privzdignila, poljubila njegove oči, poklicala njanjo in odpravila otroka spat. Zaspala starka se je kar čudila — da Mirko ne govori z njo. Ni bila njegova navada! Vselej, kadar ga je pokladala, zahteval je od nje povestij in pravljic, drugače ni hotel zaspati. Jela je navadno, sama ne vedé, kaj melje, pripovedovati kako nezvezano povest sezuvalé mu nogovice. Danes je bilo narobe. Mirko je sam začel:

— Ti poznaš, babica, ono „belo“, ki je na vrtu... Oj, revo zebe, in ona je kamenita in govoriti ne more!

— Aj ti, ti! mu je zapretila z roko. — Glej no, kaj si je izmislil na noč te nepridiprav!...

Zatem je Mirko nejasno pomnil, kakó je prišla mama, poljubila ga in prekrižala. Nató ga je objela tema in ga dolgo obkrožala. Kar se je prikazala v temi bela boginja in, gledáje na njega sè svojimi slepimi očmi, mu govorila:

— Mirko, mene zebe, o kakó me zebe. Mirko!... Tebi je dobro, ti si v topli postelji in tvoja soba je gorka, a kakó je meni?... Jaz sirota se dosihdob razen tebi še nikomur nisem niti smilila.

— Kakó da govoriš, je vprašal začujen, — ko pa ne moreš?

— To ni res!... Jaz morem govoriti s takimi, kakor si ti, katerim se smilim...

Mirko vidi, kako po njenem belem, belem licu tekó solzice in te solzice žaré, kakor kamni v prstanu njega mame...

Nató je bil zopet mrak, — kar je odprl Mirko oči, vzbudil se, uprl se na lakti in kakor zajček gledal izza ograje svoje postelje.

— Njanja... Njanja!...

No, babica hrči. On vidi, kako je od utrujenosti celó usta smešno odprla. V sobi je polusvetlo. Rahlo, rahlo miga ogenj svetilke za rožnatim steklom, in vsakokrat, kadar vzplamtí, nejasno bliskajo za njim očrnéli srebrni okviri svetih podob, posuti s kamenjem, od časa otemnelim, in trepeče na steni senca svetilke in verižic, na katerih visi.

Mirko je zamižal, hotel zaspati, a zaspanec je zbežal. Vstal je na postelji, prijel se za ograjo in pogledal okolo. Belega kipa ni bilo. Ozrl se je v mrak, ki je črnél v odprtih vratih druge sobe in tudi tam ga ni bilo. Mirka nikdo ni plašil, on se je zdravo razvijal, ne bojé se temote, ne vedé, da so na svetu razni hudobni ljudje. V pravljicah svojih mu je njanja malo pripovedovala o njih — njeni junaki so bili večinoma črni mački, rogati kozli, sive miške, zajčki-uhljači, kure-dure*) in drzni petelini. Iz tega začaranega sveta ona ni vhajala; ako je

*) Neumne.

hotela otroka prestrašiti, mu je govorila: zdaj pride lovski pes in te ugrizne za nos. No, Mirko ni veroval v take pse. Te pse, katere je poznal, je sam nadlegoval, z veseljem se zarivaje s svojimi debelimi prsteci v njih gosto dlako.

— Njanja, a, njanja! klical je otrok.

A ta je še slajše zahrčila in usta še širje odprla.

— Viš, pogledal je nánjo otrok, — a sama pravi, da vrana sama zleti v usta! . . .

Mirko je sédel v postelji in jel misliti. Smilila se mu je „bela“, tako smilila . . . Vsi so oblečeni, pokriti, edino ona je na mrazu. Da bi vsaj imela kako ruto, bilo bi bolje. In kar hipoma se je lotila otroka strastna želja, sedaj, ravno sedaj pomagati jej. Vse eno — nikdo ne izvede, ako pa izvedó, tedaj samo stara njanja malo pogodrnjá. Mama — ta še pohvali. Ona mu je čestokrat govorila: „Mirko, onim, ki nimajo ničesa, moramo vselej pomagati.“ Oče, ko pride iz mesta in izvé, poreče: „Ti si junak, Mirko . . .“ Pomagati je treba . . . In on, dasi mali, vendar more to storiti. A samo eno je: kakó naj si sam nadene nogovice. Dasi ga njanja draži, ni še mogel dosihdob storiti tega. Vzel je svoje nogovičke, poskusil, — do polovice je šlo, a dalje ne. Taka nemarnost! Naj bo, čevljev ne obúješ. Razen ko bi vzel njanine toplé kaloše (suknene copate)? V mahajočih nogovicah prekoraka sobani, a pred stopnicami, katerih na vrt nikoli ne zapirajo, obuje velike, gorke suknene copate, hitro se je dvignil Mirko čez visoko ograjo svoje postelje, zlezal na stol, oblekel hlačiče zadnji del spredaj, na zaboju je ležal njegov kožušek, v tega je vtaknil roké — in dobro je bilo. Zapeti se sam ni znal in tudi ni treba, saj ni daleko . . . Končavši vse to, se je zamislil: kaj ponese „belej“? . . . Svojo vrhovno suktnjo — ta bode premala. „Bela“ je dolga, a on je majhen in suktnja je že njemu kratka. Mislil je že na mamin kožuh, a ta visí na kljuki in kljuka ne doseže, tudi ne, ako zleze na stol. Vendar nekaj — njanino zimsko ruto. Ona jo vselej, kadar leže, natanko zloži na zaboju. Eden konec gleda izpod obleke. Otrok ga je prijel iz izvlekel ruto, hitro vzel eno kalošo pod pazduho, v drugi roki je imel ruto. A kam naj dene drugo kalošo? . . . No, Mirko je bil razumen mali in se ni dolgo ustavljal z rešitvijo težavne naloge. Vzel je kalošo in si jo povéznil na glavo namesto kape.

— Uh, kako je temno v dvorani . . . Tu so okna sè zavesami pokrita in nihála v visoki urni omari vedno tika — rado bi šlo ven, sirota. Časi, ko Mirko ni mogel spati, je čisto mislil, zakaj so je zaprli v leseno omarico? — Kako se tam ziblje, ziblje, a nikdo mu ne odpre. Tesno mu mora biti in tudi svetlobe nima. Čuj, tik-tik, a nikdo ga ne posluša. Mirko bi sam odprl, enkrat je že namérjal, a ključ ima mama in omarica z nihalom ter ura je zaklenjena. Glej, tu v vsprejemni sobi je prijetno, svetlo. Luna veselo gleda skozi okna. Za dečkom po tleh in po steni se giblje njegova dolga, dolga senca. Sam bode enkrat tako velik, večji nego ujec Saša. Na oknu je zafototala tica. Nemara ga je čula, — vztrepotala . . . Slabo odseva ogledalo, Mirko je po-

gledal tja in se sam sebi zasmeljal. Njanina kaloša moli z nosom proti nebu, zlezla mu je na tilnik, druga je pod pazduho, ruta se vleče za njim, prav kakor bi bil rep tete Sane, katero ata in mama imenujejo gizdalinko . . . „Koliko ti samih repov raztrgaš“, pravi jej papa. Glej, in zdaj je sam kakor teta Sana . . .

Za to sobo je ona, iz katere je izhod na vrtne stopnice. Prej se je te bal; tu stoji pri steni zaboju, katerega je imel za mrtvaško rakev. Enkrat ni hotel iti semkaj in povedal o tem očetu; ta je vzel svečo, šel z njim, odkril zaboju pokrov — in v njem je zagledal otrok staro zamazano klado igralnih kart strežaja Jurja, voščilo v škatljici od sardin in ščeti za obuvalo. Odslej je „rakov“ izgubila za otroka vso tajno zanimivost . . . Notranje duri so bile zaprte sè zapahom. Mirko se je naučil rabiti ga in kadar je odhajal z njanjo na izprehod, jo je navadno nagovarjal: „Daj, daj, njanja, jaz sam, sam!“ Zdaj mu je to pomagalo in on je stopil na stopnice ter zamižal . . . To je veselo, to je krasno! Zakaj ga neki mama po noči ne pusti na izprehod? Ni li to ono trideseto kraljestvo, trideseto carstvo, o katerem je toliko slišal? . . . Luna, polna, okrogla — stala je sredi neba; kakor bi jej ugajal ta le vrt, takó je razlivala nad njim svojo srebrno svetlobo. Sneg žari, drevesa žaré v belem krasu — podnevi ni videl takih, podnevi so temna, a zdaj stojé v tulu, kakor lustre, katere mama po leti zavija, da jih muhe ne onesnažijo. A tam ono le, kakor v poročni beli obleki. Mamina sestra se je omožila in bila je ravno tako tanka in bela . . . Krasno! In brod, brod, kakó leskeče njega ledina, s katere je veter še le včeraj pometal sneg. O, kako je lepo! Zdaj je lepše nego pri solnci: vse belo jasno, čisto, sence so lahne in skozi nje se vse lepo vidi. In na nebu toliko zvezdic, zvezdic! Vsaka mu namigava tako veselo. Oj, oj! Kakor bi ga klicale, naj se pride igrat z njimi! Mrzlo je res in Mirko tišči koleno ob koleno. Zapel bi kožuh na prsni, a kam naj dene ruto? . . . Res, sedaj nemara tudi zagleda, kedó leta po snegu, čegave so „taticice“, ki se vidijo podnevi na čisti snežini . . . Tam po strehi se plazi mačka . . . „Múćika, múćika!“ A ta je samo rep vzdignila in izginila za oglom stréhe . . . Luna postaja vedno svetlejša in svetlejša, sence vedno svetleje in prozorneje, vedno beleja in prazničneja drevesa v svojem krasnem poročnem nakitu . . . Mirko je bil zabil, da je v samih nogavicah in zagazil v sneg. Se le ko ga je jelo zebsti v noge, vrgel je kalošo z glave, drugo izpod pazduhe, stopil vánji in dirjaje po snegu zabil k brodu . . . Kakó vse gori! Vsaka snežinka sama zase blešči in se veseli, da je ni zabil mesečni žarek in jo pobóžal sè svojim srebrnim sijajem . . . Na tej strani so stara drevesa. V njih vrhovih so gnezda kavk, kakor bi bile črne, velike kape padale z neba in obvisle v njih prepletelih vejah. Tu nad brodom je tudi „bela“. Govoriti more. Lažejo, saj je prišla k meni in pravila, kako revo zebe Mirko je hitro zdirjal k njej, zlezal po stopnicah na mrzli kamen, na katerem je stala, stegnil se na prste, djal jej ruto na pleča, z drugim koncem jo ogrnil in gledal . . . V glavo jo gotovo zebe . . . Viš, ona

je gologlava! . . . Prijel jo je za kamenito roko, potegnil se na njej in nadél na glavo „bele“ eno njanjinih kaloš... Zgotovivši to, vprašal jo je otrok: „Nu kaj, ali ti je prijetno? . . .“ Kip je molčal. Mirko se je razjezil. „Viš, ko sem spal, — si prišla, jokala, tožila, a sedaj molčiš, kakor bi imela polna usta vodé! Nisi pridna ti! . . . In naglo se je spustil doli.

Ko je že odhajal, si je še ogledal Oblečeni kip je zrl sedaj sè svojimi slepimi očmi črez brod v globino drevedreda, zalitega sè sinjim svtom lune... V eno nogo, to, ki je bila brez kaloše, — ga je jelo mraziti, stekel je k stopnicam, hitro odprl duri, zaloputnil je in v znanih sobah poiskal posteljo, zaspal kakor ubit, a zjutraj, ko se je zbudil, odprl oči in odrevenel od same radosti...

Kaka čudna krasota je v njega sobici! . . . Ne, nikar v sobici; kaka sobica bi bila to, ko pa nima nikjer mej! . . . Stene so se pogreznile v neko globino, strop z naslikano ptico se je vzdignil in združil z modrim nebom... Od tal ni ostalo niti one maroge, katero je naslikal on, ko je razbil steklenko olja, katero je prinesla njanja za svetilko... Mirko sam je bil ravno tako bel, kakoršna se mu je zdela boginja včera... Ali ima ona krila za plečami? Toliko da ga je objela sè svojimi kamenitimi, no zdaj mehкими kakor materinimi rokami in leti, leti ž njim daleko — daleko, v lunin svet, kjer stojé krasni srebrni gradovi, prozorni in iz samih stebrov in obokov, za katerimi se vidijo modre sence, kakor nebo... Čudne bele tice leté mimo in bliskajo na njega sè svojimi demantovimi očmi... Taki otroci, kakor on, radostno trepečejo v zraku sè svojimi belimi krili, podobnimi maminim pahalki iz nojevih peres. Zvezdice, ki so mu včera namigavale, se pójajo okolo in skrivajo ter mu kriče nekaj veselega, veselega! „Kje sva?“ vpraša oblečeno boginjo. „Tam, dete“, čuje njen srebrni glasek, kakor bi pel zvonček, — „tam, kjer nikogar ne zebe, kjer nikdo ne joče, ne toži...“ — „A kje je mama? Jaz hočem mamo! . . .“ Ona se mu v odgovor nasmeje, on jo udivljeno gleda in spozna v njej mamo... „Ali si ti stala na vrtu?“ No, ona pritiska k njegovim ustom svoja in takó veselo, prijetno je obéma in vedno še više in više se dvigata v lazur ter se zibljeta na krilih v čistem prostoru... Belo morje trepeče v globini... Njega srebrni valovi se zaganjajo v bele bregove... Beli gozdovi — goli, a v cvetji, vsi posuti ž njim, razlivajo divno vonjavo... Prijetno je otroku, takó prijetno, da, ko mu „bela mama“ pravi: „Nu, zdaj, dete, morava domov, na zemljo“, on objame njen vrat, se pritiska k njenim toplim prsim in govori: „Letiva še, samo malo še! . . .“

Ko se je zavedel, sklonilo se je nad njim obledélo, zaplakano lice materino. Za njo je stal dobri stari zdravnik, ki je imel v žepu vselej rumeni sladór za Mirka. Na drugi strani je sedel žalostni, shujšani oče.

— Mama, mama! . . . Kako lepo je tam! . . . Zakaj sva nazaj priletela? . . .

— Kje? zasepeče ona komaj slišno.

— Tam, kjer nikogar ne zebe, kjer nikdo ne plaka, kjer so vsi veseli . . .

— Dolgo si že bil tam, debelušček! smehlja se

mu stari doktor. — Tri tedne si bil bolan. Komaj smo te dobili nazaj! . . .

— Mama, a kje je ona? . . . Veš, jaz sem jo oblekel! . . .

— Vem, vem.

In lahen nasmeh zaigra na njenem lici.

In kako bi ne vedela! Zjutraj, po oni mesečni noči, je prijela otroka vročica in jel je blesti. Nikdo ni umél zakaj, dokler ni njanja segla po svojih kalošah in svoji ruti. Bog vé, koliko časa je minolo, da nikomu ni prišlo v glavo, kaj se je zgodilo, dokler ni pritekel Jurček ves bled.

— Gospa — matuška! je vpil, — na vrtu, na vrtu! . . .

— Kaj je? . . .

— Boginja naša . . . Oblečena!

Leteli so tja. Marmornata boginja, zavíta v staro njanino zimsko ruto, s kalošo na glavi, je tajinstveno upirala svoj negibni pogled v mistično globino sè snegom zasútih drevoredov . . .

Iz Dr. Dežmanovih spisov.

O lepoti in negovanji duha in srca.

(Zvršetek).

Potegovati se moramo za resno izobraženost, koja vedri duh in blaži srce. Vsaka doba življenja je ugodna takemu učenju. Tako je bil Sokrat že starec, ko se je začel učiti muzikaličnih instrumentov in Katon se je začel učiti grškega jezika z osemdesetimi leti, a nič mlajši ni bil Plutarh, ko se je jel učiti latinščine. Glasoviti Franklin je bil star že 50 let, ko se je prejel naravoslovnega preiskovanja.

O tej priliki naj izpregovorim nekoliko o knjigah v obče. Vsaka knjiga nam mora biti družabnica, dokler jo čitamo, a če jo čestokrat ogledujemo, celó prijateljica. Žalostna istina je, da marsikatera elegantna krasotica, ki bi se branila prijeti strganega, umazanega berača za roko, drži često po ves dan v roki knjigo iz katere koli sibodi posojilne knjižnice. In knjigo je čitalo že toliko in toliko ljudi in ta knjiga je po zunanosti morda grša, umazanejša od roke onega siromaka, a čtivo morebiti še grše. V naprednih narodih spoštuje vsaka ugledna gospa preveč duševne proizvode svojega naroda, da bi si jih izposojevala iz takih knjižnic. Ona si kupuje knjige, kar je velike moralne vrednosti, kajti čestita oseba se sramuje kupovati malovredne knjige ter čita le boljše in plemenitejše proizvode ter si tako s časom napravi malo a izbrano knjižnico, a po izboru teh knjig more se vsakega lahko presoditi.

Tako bode pa tudi čim dalje manj onih književnih proizvodov, o kojih ne zna kritika reči družega, nego koliko kilov tehtajo.

Ako je pa treba naobraženosti, razuma, estetično uglaženega čustva, kar se tice ukusa in pristojnosti, treba

je tudi, da ta svojstva duševne lepote imajo zunanja znamenja, koja more vsakdo razumeti. Duševna lepota se kaže v vsem vedenju, kretanju, govoru, sodbi, tenkočutnosti, spretnosti, v oduševljenju za lepoto ter v preziranju surovosti in prostote. Duševna lepota dela, da se človek oprezno ogiblje vsega, kar je surovo.

To teoretično trditev želim razjasniti s praktično primero in sicer glede jezika, koji je obično najasniji pojav duševnega življenja. Ako čujemo krasotico, koja nas je očarala s svojo divno zunanostjo, da izgovarja besede krivo naglašene, neizbrane, morda celo nelep dialekt, kojega govore kmetje v obližji in ako ona ne izgovarja teh besed povsem jasno, ampak da jih na pol „požira“ ali pre naglo izgovarja: ne čutimo li tedaj takoj nek nesklad med lepo zunanostjo in govorom? Ako govori vrhu tega ne le grdo, ampak tuli slovniški napačno, ali če z govorom kaže priprosto mišljenje, izgine nam njena zunanost kmalu izpred oči in ona krasotica ne vleče nas prav nič več.

Treba je torej paziti pri odgoji, da bo jezik v naši mladeži po izgovoru in obliki ugoden, a po vsebini, da vstreza zahtevam duševne lepote. Često se dogaja, da izraža kdo svoje misli s smehom mesto z govorom, a to samo zato, ker se ne zna izraziti, kakor zahteva duševna lepota.

Drugo nelepo svojstvo je afektacija, to je, ako se kdo hlina, da čuti in misli česar ne čuti in ne misli, ali pretirava neznatna ali priprosta stanja duše.

Z afektacijo se vedno družijo oholost, gizdavost in nedostajanje prave naobraženosti, ona se javlja na stotero načinov. Tako smo n. pr. afektirani, ako mešamo v svoj slovenski jezik francoske besede in izreke samo zato, da pokažemo, da znamo francosko, ali ako, slušajoči kakovo muzikalno produkcijo, začnemo se ob enem pogrešenem glasu premikati nestrpno, kakor bi stali na raznji, ali če za neznatno stvar padamo v nezavest itd.

Posebne oblike afektacije so: oholost, nadutost ter koketnost. Ohol človek ne izdaja samo svoje častihlepnosti, ampak tudi svojo kratkournost; kajti človek, ki je le nekoliko dovršen, ne bo se gizdal s svojimi krepostmi zaslugami, z lepoto, umom, ne se svojimi naslovi ter ne z obleko, kamo-li s svojim rojstvom ali obiteljskim grbom! V starih alegorijah so slikali in kazali naduto oholost v podobi človeka, koji je vzdignil glavo visoko ter podprl roke, poleg sebe je pa imel našopirjenega pava in živo podobo neumnosti — puro, ali če bolje pogledamo glavo onega človeka, najdemo v sijajnem nakitu in bujnih kodrih oslovska ušesa.

Oholost in kratkournost sta pravi sestri. Nadutost je mešanica dozdevnosti in oholosti. Marksikateri gizdalin; kateri se oholi s svojim plemstvom, si domišljuje, da je boljši od drugih in ker sam nima nikakih zaslug, šopiri se s zaslugami svojih pradedov ter prezira vse, kar ni enako njegovemu rodu. Naduta lepota ne mara se prikupiti z ljubeznivimi svojstvi, ampak zahteva, da se uklanjamo k njehej lepoti.

Koketnost ni drugzega nego pretirana želja prikupiti se. Gotova svojih čarov, hoče siloma ter s prisiljeno

ljubeznjivostjo in umetnimi sredstvi ugajati drugim. Koketnost je vedno mrzka ter more le za kratek čas navdušiti prostejša čustva in priprostejše duše.

Pravila, po kojih se imamo vesti so po priliki in v glavnih črtah sledeča:

Tudi oni, ki mislijo o Bogu po načinu nekih filozofov nazivljejo vendar z besedo: Bog to, kar je najviše, najboljše, najmočnejše in najsvetejše. Dolžni smo, da misel o Bogu postavimo v našem srci kolikor možno visoko. Ako čutimo, da smo otroci enega samega nebeskega očeta, ne pridemo nikdar zadovoljno v nasprotje z nagonom do dobrega, nagon, katerega nam je dal on sam a s tem odbijemo vse neprijatelje našega duševnega mira, naše prave sreče.

Poštenje spojeno s pametjo in stanovitnostjo moramo imeti vedno pri vsakem delu na umu.

Svobodna človeška volja je odsev božje vsemogočnosti v človeku, zato glejmo, da je ne opuščamo, ako je njen cilj načelno istinit, pravičen in dober.

Bodimo tolerantni, t. j. ne silimo bodisi fizično ali politično ali moralno v voljo drugzega, ampak če vidimo, da, kar on misli ali veruje, ni pravo, skušajmo mu z modrimi razlogi to dokazati ter napotiti ga na pravo pot.

Brigajmo se vedno bolj za svojo dolžnost, nego za svojo srečo. Zato delajmo z vsemi silami, da kolikor možno zadostimo svojem pozivu.

Razum in fantazija morata vedno biti v nekakem ravnovesju, ker baš v tem obstoja lepota mirne duše. Sam razum dela človeka boječega, samotarskega, hladnega, a sama fantazija dela ga pa sanjavega in strastnega. Zato je jako važno in za d šo zdravo, če se človek oprijema umetnosti ter da ne maši ušes modricam glasbe, pesništva, slikarije, kiparije, ker umetnost blaži in oživlja človeka.

Glede odgoje srca je treba dete že od najranije mladosti odgajati za ljubezen. V detetu se pa ljubezen vkorenini, ako ono opaza krog sebe, kako vlada v rodbini duh sloge, ako oče in mati živita drug za drugzega z iskrenim požrtvovanjem. Prvi čut ljubavi mora biti v detetu za stariše, isto je treba, da oče in mati vzbudita v detetu spoštovanje do sebe, ker brez spoštovanja ne more biti ljubezni. Radi tega je treba, da mati, koja je detetu bližja od očeta, vzbudi v njem to spoštovanje; zato se mu mora ona dozdevati kot neko vzvišenjše bitje.

Nejnavadnejša napaka ob negovanju otroškega srca je slepa ljubav do otroka, iz nje prihajajo vsi drugi grehi, kakor pristranost, lahkournost, oprostjenje in krivica nasproti drugim.

Mati mora torej ljubiti otroka tudi z razumom ter mora paziti, da dete ne ljubi samo nje, ampak kakor njo tudi očeta, a da se bratci in sestrice tudi ljubijo med seboj.

Prav je in mnogo pomaga, da se samostojnost razvije, če starejši otrok pazi na mlajše; ali tega se ne sme dovoliti, dokler ne skušamo njegove dobrote, pravičnosti in moralne opreznosti, da se ne vzbudi v starejšem detetu nagon za zapovedanje, a v mlajšem nagon k uporabi in mesto ljubezni bude med njima le mrznja in prepir.

Po zakonu prirode je detetu le mati prva odgojiteljica; ona mora skrbeti za njegovo duševno in telesno srečo. Oče more odgajati svoje dete še le pozneje intelektualno in moralno, ali temelj, na kojem bode oče zidal, postavlja le mati. Mati odgaja duh in dušo detetovo, a oče more to odgojeno dušo in duh poučevati. Ščim pa to doseže mati? S čistostjo svoje duše, z naobraženjem svojega duha in svojim dobrim vzgledom.

Srečen sin, kojega je rodila taka mati, blagor domovini, kojeg je Bog podel takih mater! Da, brez takih mater ni stalnih značajev, ni velikih ljudi. Dajte nam Kornelijo, Avrelijo in Atijo pa evo nam Graka, Cezara in Avgusta! Ve žene, katere je Bog blagoslovil s porodom, negujte in oplemenjujte z vsem maternim požrtvovanjem srce svojega deteta; s tem si postavite trajen spomenik svojej ljubezni in s tem izpolnite najlepše svoje dolžnosti do človeštva in do domovine.

Mária.

Zimska noč.

Kako si tiha, zimska noč,
Ko zemlja v beli plašč zavita
Počiva zmrzla — trudna vsa,
Ko log in vrt pod snegom spita.

Kako si mirna, zimska noč,
Potekaš brez viharjev ljutih,
Ne drami tebe piš in grom,
Bučanje sil prirodnih, krutih...

Kot srce ti si, zimska noč,
Ki mirno v prsih mi počiva,
Brez bojev strastij — brez želja —
O dneh preteklih, zlatih sniva.

Kristina.

Ženska emancipacija.

Spisala Danica.

Koliko se je že pisalo in govorilo baš že o ženskem vprašanji, koliko glasov se je že vzdignilo pro, in še več contra, a vendar imamo zabeležiti še prav, prav malo pozitivnega napredka, še prav malo luči v temotnem stanu ženskega življenja. Zatiranemu ženstvu se godi pač tako, kakor zatiranemu narodu: Sami se le s težka osvobojajo, a njih tlačitelji jim nečejo dati prostosti.

Izpregovoriti hočem tu nekaj besed o ženski emancipaciji — ne o onem buršikoznem duhu, ki veje dandanes v nekih — zlasti višjih krogih, po kojem se hočejo ženske znebiti tako rekoč svojega ženskega čustva. Saj pušenje, oblastno, samosvoje vedenje, nanosnik in ostrizeni lasje nikakor ne tvorijo bistev ženske emancipacije. To so le grdi izrastki na njej, kojih se poslužu-

jejo one žene in dekleta, ki hočejo biti sicer zanimive, moderne, ki pa vendar ne umejo v svoji površnosti onega blagega gibanja po svobodi, po včlovečenju hlepečega ženstva.

Polovica vsega človeštva je zatirana, teptana: ženska živi brez prava, brez slobodne volje pod možko oblastjo*).

Kako pa motivira možki svet svojo pravico do vladanja nad ženstvom? Nu, prav jednostavno s ceneniimi izgovori: ker mora tako biti, ker je ženska rojena za suženjstvo, ker jo narava sama določuje za to podložno stanje, ker je vedno tako bilo itd. Da, za časa naših očetov in dedov je pač bilo prav tako, kakor dandanes, če ne še hujše. Pozabili so pa ti modri filistri posezati nekoliko dalje nazaj v predzgodovinsko dobo. In vendar so dokazali učenjaki, da je bila žena v prvotnem stanu človeške družbe svobodna, ne, še več nego svobodna, ona je bila vladarica, glava vse družbe, koji so bili vsi ostali člani podvrženi. Bili so to časi materinskega prava (Mutterrecht), (viri: Bachofen „Mutterrecht“, Morgan „Ursprung der Familie“ itd.). Ali jo je morda takrat tudi narava določila za vladanje? In vendar je bila takrat organično ista kakor danes, le razmere so bile drugačne.

Človeštvo je živelo tedaj še v velikih skupinah v mejsebojnem spolnem občevanju, takozvana obitelj krvnih sorodnikov (Blutsverwandtschaftsfamilie). In tukaj je bila žena gospodarica. Sčasoma, ko se je obitelj bolj in bolj razvijala, ko so začeli ljudje živeti paroma skupaj, je ženska izgubila svojo oblast. Nadvladala je možka moč. Mož si je prisvojil ne samo vse imetje, črede, orožje, zemljišča, nego tudi žensko, ki je postala njegova sužnja, predmet njegove pohotnosti, stroj za pomnoženje človeškega rodu.

In tako je ostalo do danes.

Ženska ima dandanes same dolžnosti, a prava nima nebenega. Ona se sme ubijati za vsakdanji kruh, sme stradati in trpeti, mora davke plačevati, — a glasu nima nobenega v javnem življenji. Ona, udovica, ima dolžnost vzgajati, oblačiti, rediti svojo deco, a podvreči se mora volji postavljenega ji varuha, tujega človeka, ki morda prav nič ne sočustvuje z ubogo obitelji, ki išče morda le svoj prid, svoj hasek v tem poslu.

In poklici, v kojih si sme služiti vsakdanji svoj kruhek, kako pohlevni, kako borni so većinoma! Takozvani „sijajni“ poklici, so rezervirani vsi možkemu spolu.

Da, govori se vedno o možkih in ženskih opravilih, kakor če bi bili sposobni oni bolj za to, te pa za ono delo. Oglejmo si stvar vendar natančneje.

Ženske so, recimo, sposobne za kuhanje.

Na kmetih si kušajo hišni gospodarji baš tako dobro, kakor gospodinje, če so le te ravno kje v „službi“ ali sploh po čem zadržane opraviti svoj domači posel. Po največjih in najimennitnejših hišah so nastavljeni večji del le možki kuharji. Zakaj to, če je kuhanje vendar ženska zadeva?

Ženske imajo nadalje posebno nadarjenost za ši-

* No, nam, ki nismo „zavezane“, ne zdi se nam tako hudo, morebiti pa je vendar le res, če Vi pišete. Op. ur.

vanje, krpanje, sploh vse zdravju in očem kvarljivo vbadanje s šivanko. Kako pa to, da so merodajne kapacitete na krojaškem polju zopet možki?

Na kmetih veljajo za izključno ženska opravila vsa ona dela, ki se opravljajo le z velikim trudom na tleh čepé: izkopavanje korenja in repe, oplevanje, žetev. Nasprotno so možka dela ona, ki se opravljajo lahko stoje: košnja, oranje itd. Vendar opravljajo krepka vaška dekleta često ta posel prav tako dobro, kakor njihovi bratje.

Pri nas sadijo ženske fižol, možki pa krompir. Ali izvira to tudi iz posebne nadarjenosti ženskih do sajenja fižola, možkih do zlahtnega ameriškega sadu?

Ženske baje nimajo sposobnosti za izvajanje takozvanih duševnih strok. Saj trdijo nasprotniki ženskega osvobojenja, da bi moralo biti ravno toliko ženskih izumiteljev, učenjakov, filozofov, literatov itd., kakor možkih če bi imeli jednake duševne zmožnosti.

Res čuditi se moramo toliki logiki; samo ne vem, bi jo li pripisovali bolj hudomušnosti dotičnikov ali pa njihovi kratkovidnosti. Skoro bi dejala, da si ni moči misliti pri normalno razvitem človeku tolike slaboumnosti.

Dečki se že od rane mladosti tako odgajajo da se jim duh kolikor možno razvija v dosego zaželjenega vspeha. Kaj pa deklice, kojih duh se sistematično zadržuje v tesnem krogu ženskega duševnega obzorja!

Sistematično se vzgajajo topoume nevedne goske, a potem se kriči: Glejte jih, kako so glupe, nezmožne so!

Kako dobro umejo n. pr. ženske medicino, so dokazale pogumne naše ruske sestre, pohajajoče vseučilišče v Zürichu, kjer so bili in so profesorji le jedinega mnenja: da so eminentno nadarjene, celó bolj nego večina možkih dijakov. Pa tudi Amerikanke so dovolj pokazale, kako umejo trudapolni svoj poklic. Sploh so si zdravnice pridobile splošno spoštovanje in zaupanje pri Züriškem prebivalstvu, zbog svoje požrtvovalnosti in potrpežljivosti.

Kar se tiče drugih strok, sicer še nismo imeli toliko prilike opazovati, saj so ženskim zaprta vsa pota, da jim ni moči pokazati svojih moči. Vendar so se posamične odlikovale tudi že z matematiko, z naravoslovjem itd.

Kaj pa zamore ženska na juridičnem polju nam je dokazal nesmrtni Shakespeare v svojem „Beneškem Trgovcu“.

Drugi zopet majajo se svojimi modrimi glavami in modrujejo: „Če prav dosežejo doktorat, ali bodo pa srečne? Gotovo ne, če ne dobijo poleg tega še moža!“ Ali se je pa že kedo za to brigal, če so srečne v svojem poklicu naše šivilje itd. Nadalje vprašam: so li možki srečni brez ženske? Kako pravi pesnik?

Was ist dem Manne mehr begehrt als wie das Weib,
Und was dem Weibe mehr als wie der Mann,
Und beiden Kinder, Kinder!

Torej prava sreča le v obitelji, i možu, i ženski. Komu pa pride na um, odvracati možkega od študij, ker se mora v dosego popolne sreče le še ženiti? Gotovo nikomur ne, ker bi bilo to smešno. Če pa možki niso tako navezani na zakon „v dosego zemske sreče“, izvira to edino le od tod, da jim pribavi njihova rahla morála tudi brez zakona zaželenih užtkov, kojih je

mravstveno živeča ženska deležna edino le v zakonu. To, mislim, je pa ženskim v čast, a ne v zasmeh. Čemu torej delati glose?

Često se čuje tudi, da so ženske preslabe za ta ali oni poklic. No, naši uradniki, profesorji, zdravniki pač ne rabijo pol onih moči pri izvajanju svojega posla, kakor gospodinje v kakem večjem gospodinjstvu. Sicer pa to sploh ni uzrok za popolno izključenje človeškega prava. Saj je tudi slabotnih mož. Ali so ti morda izobčeni, izključeni, kakor zatirano ženstvo?

In poklici, dostopni tudi ženstvu? I v teh se pokaže grozna, brezsrčna krivica, ki se dela ženskemu spolu. Žensko delo, dostikrat veliko bolj natančno, veliko bolj vestno opravljeno, nego možko, je slabše plačano od možkega. Za isto opravilo različna plača!

Seveda se to zopet motivira s tem, da mož več potrebuje (pijača! tobak!) nego ženska. Mož mora vzdrževati vso rodbino. Nasprotno se seveda nihče ne ozira na ubogo udovo, ki mora vzdrževati sebe in svojo deco. Ona mora delati za isto malo plačo, kakor njene sestre. Da, kratkovidni predsodki merodajnih faktorjev so često tako veliki, da odvrnejo ženo, češ, tvojega dela ne potrebujemo, ti si omožena, ti imaš deco. Torej niti delati ne sme za svojo deco.

Kdo se pa ozira na nebroj onih deklet, ki podpirajo svojce se svojo skromno plačo? Ali dobijo za to le beliča več plače? Gotovo ne. Pač se pa potiskajo ženske vedno in vedno na zadnja, najslabša mesta, češ, za žensko je že dobro.

Groza nas spreletava, uvaževaje, da je ženska že od rojstva zaničevana, zasmehovana. Ženska velja za neko nepopolno, manj vredno bitje nego mož.

Ne samo v divjakih, ne, žal, tudi v civiliziranih narodih se stariši užalosté, če se jim porodi deklica, mesto zaželenega fanta. Koliko pa je veselje, če je bila osoda toli mila, da jim je položila dečka v zibelko.

In vendar delajo sinovi starišem veliko več skrbi in žalosti, nego hčere: kdo ne vé tega?

A kaj se je izcimilo v teku tisočletij iz tega zaničevanja, zatiranja in tlačenja ženstva? Razvil se je baš ta hinavski, priliznjeni, hlinasti značaj, po kojem ženstvo tako zloglasno slovi. In kedo je to provzročil? Možjetlačitelji, oni isti, ki žensko zdaj zaničujejo zaradi teh svojstev — svojstev, koje so jim sami nabavili. Mož sam je žensko naredil kakoršna je sedaj.

Seveda ne smemo očitati posameznikom, kar je posledica tisočletnega razvoja. Vendar pa, — in to naj bi uvaževali vsi nasprotniki ženskega gibanja — vendar zadene vsa krivda onega, ki neče spoznati, kako hudo se je mož zagrešil na ženi.

Po sedANJI moráli je ženski prepovedano, razodevati možkemu svoja čuvstva. Zatajiti se mora, čakati, da pride on po njo. Ka torej čuda, če skušajo ženske z vsemi možnimi sredstvi očarati in vloviti možka srca? Tako so se pa razvile ničeve, brezsrčne kokete, ki se udajo prvemu snubcu, ne iz ljubezni, temveč iz straha, da bi nedostajalo drugega, boječ se groznega, zasmehovanega stanu stare device.

Kako pa naj bo srečen zakon, ki je sklenjen s hinavščino in hlimbo? Taka zveza nikakor ne more obroditi dobrega sadu. Mesto, da bi dala moralčno moč, vpliva le demoralizovaje. In tako propada človeška družba.

A to je tipična podoba modernega zakona. In zopet je temu mož kriv, ker si je sam prisvojil pravico snubovanja.

Ali pa moremo ženskim šteti v zlo, če si hočejo na vsak možen način pridobiti moža, in sicer kolikor možno z dobro službo, ne da bi vprašale svoje srce, se-li strinja s to zvezo. Ali moremo materam zameriti, da hočejo spraviti svoje hčere z vso silo pod sladki zakonski jarem? Nikakor ne. Kaj pa dočaka dekle, če se ne omoži? Dobro službo si le težko dobi. A kakšna osoda jo čaka kot stara devica? Zasmehovana, zaničevana, zapuščena mora živeti sama za-se, brez radosti, brez ljubezni. Na strani uglednega moža ima i ona vsaj nekoliko veljave. In če ji že zakon ne daje zaželjene sreče, najde utehe vsaj v krogu svojih otročičev.

Možem pa, ki ženo toli zaničujejo, stavim to-le vprašanje: „Ali ni tvoja mati, ki te je rodila, tudi žena? Ali jo zato zaničuješ? Ali ni tvoja soproga, mati tvojih otrok tudi žena? Pa jo zaničuješ?“

In tvoja sestra, ki jo je ista mati nosila, kakor tebe, pa bi bila slabša od tebe?“

Kaka domišljavost!

Koliko se dandanes stori v osvobojo zatiranih slojev človeštva! Pa da bi ženstvo, — polovica vsega človeštva, ostala v suženjstvu? To ni možno!

Vedno glasnejši in glasnejši se čujejo i ženski klici po osvoboji, po pravicah, ki jih povzdignejo baš še le na človeku vredno stopnjo. In pravični, razsodni možje jim pomagajo, jih vodijo iz te srednjeveške teme v luč pravega človečanstva. Ne mož ne bodi gospodar sveta, ne žena gospodarica. Jednakopravno naj živita, jedino le po spolu različna, a ne po pravih. Potem bo še-le možen pravi razvoj človeštva do prave duševne in srčne omike.

Onim pa, ki ne privoščijo ženski pravice, zakličem besede Dodeli-nove, nepristranskega zastopnika našega spola: Prava omika može se pozna na tem, kako misli o ženstvu. Kedor hoče ženstvo potisniti nazaj v dosedanje suženjstvo, je barbar, je divjak, je zver, nevreden človeškega imena. Proč s tem brezsrčnim barbarstvom! Žena dvigni se iz zaničevanega svojega stališča, da bodeš možu vredna tovarišica, prijateljica, a ne — sužnja.

Žal, bil samo je sen.

Prav sam sem v sobi sedel,

Krasen večer je bil;

Lepo sem žvižgal, glasno pel,

Tako si čas sladil.

Ko žvižgal sem tako lépo,

Prepeval na ves glas,

Glej, v sobo vrata se odpro,

In vzrl sem bajen kras.

Ah, to obličje, te oči,

Teh ustnic sladki smeh!

Jednakega na zemlji ni

In ne v nebesih vseh.

Osupel gledal sem ta čar

In ga občudoval,

Saj še v življenji nikedar

Ni meni tak sijal.

In glej, zdaj se nasmehne mi,

Plašno približa se,

Poljubljay rahel dehne mi

Na vroče ustnice.

Ah, ta poljub je sladek bil

Kakor do zdaj noben —

O, da sem ga v resnici vzil!

Žal, bil samo je sen ...

D o l s k i.

Prememba.

M. R.

Ko sem zadnjič gledal tvoje lice,

Mislil sem, da zrem obraz cvetice,

Z roso biserno oprane,

Živo porudele od danice.

Zdaj sediš ob svojem moži,

Slušaš njega resne govornice;

Bledi tvoj obraz z naročja

Božajo detinje ti ročice.

Med pomladjo, ah, in zimo

Sad rodé in sahnejo mladice.

Iz brezlistnih gozdov čuješ

Mesto slavčevih zdaj — vranje klice.

Anton Medved.

Slovenka.

Sešle so se hčere slovanskega rodu. Posvetovale so se o svojih zahtevah in sklenile so odposlati najličnejše tovarišice v pagansko nebo, prosit čarovno boginjo lepote in ljubezni, dražestno Lado, da se blagovoli vdeležiti prihodnje njihove seje. S prijaznim nasmehom privoli boginja njih želji.

S dražestno poveljnico prišel je tudi njen pridožnik, veden nagajivec Amor, ki je po srebroglasni trobenti sklical slovanske deve k seji. Vse se poklonijo zali boginji ter jo soglasno izvolijo za svojo predsednico. Z blaženim nasmehom sede boginja na cvetličem tronu, lipov venec na glavi, ter blagovoljno vpraša, kaj si od nje želijo slovanske hčere. Za vse jej je odgovorila zapisovalka — skromna Slovenka, da si vsaka želi od nje imeti dar za stalen spomin, ki bi ohranil za veké razliko slovanskih hčera.

Upam, izpregovorila je blaga boginja, da boste zadovoljne z mojimi darovi. Ako bi obdarovala vse enako, zgubile bi moje hčere zaradi enakopravnosti na svoji vrednosti.

Ne obotavlja se, začne deliti darove. Dalmatinka je dobila drobno, vselej mikavno nožico, sveže truplo in obraz, iz katerega odseva osveta. Slično je bila obdarovana njena sosedna sestra Črnogorka sè Srbinjo, kateri sta še zraven dobili žive, ognjevite oči, zobe lepe kakor slonova kost, srce pa ustvarjeno le za ljubezen in domovino; vse to pa s pismenim potrdilom, da niso ustvarjene za branje in pisanje, temuč le, da rodijo junake.

Slovakinji je dala črno-bliščeče lase in usta vedno pripravljena k poljubovanju.

Čehinja je prejela zaokrožene ude, prostodušnost, ljubezen do domače hiše in skrajno požrtvovalnost za narodne namene.

Poljakinja se od tega časa odlikuje s plavkastimi lasmi in modrimi očmi, iz katerih se zrcali navdušena ljubezen do kraljestva in njegove slave, zraven tudi včasih strast in ponos kake kraljice.

Rusinja pa je slednjič dobila precej prilizjenosti, nežnosti, vdanosti in vladoželjnosti.

Po tem splošnem obdarovanju zapové blaga boginja še enkrat pred se stopiti, da dopolni darove se s posebnimi lastnostmi.

Dalmatinka, Črnogorka in Srbinja dobijo svojo lastno misel, Slovakinja čaroben nasmeh, Čehinja globok materinski čut, Poljakinja dovtip, Rusinja izurjen verski čut pa tudi dokaj lahkoživnosti.

Ko se po tem takem že bile obdarovane vse slovanske hčere (polabske Srbinje ni bilo zavoljo bolehnosti zraven, kateri je kmalu podlegla) in se Lada pripravlja že vrniti se v svojo zračno domovino, dočim se razposajenemu Amoru tako prijetno zdi v družbi teh slovanskih cvetic, prime Lado nekdo rahlo za roko. Boginja se obrne in zagleda zapisovalko — skromno Slovenko.

„Kaj, za mene nimaš nobenega daru?“ vpraša boginjo, in izpod trepalnic jej zalesketajo solzni biseri.

„Kaj nisi ničesar dobila?“

„Nisem, pozabila si me!“

„Le spregledala sem te, moje dete, kot zapisovalka nisi mi prišla pred oči. Ali kaj mi je zdaj storiti, izpraznjena je posoda z darili, drugih pa nimam. Vendar — dober naj ti bo moj svet. Tvoje sestre so za sebe bogato obdarovane — naj ti vsaka prepusti iz svoje obilnosti majhen del.“

In zgodi se po nasvetu blage boginje; saj so bile vse sestre. Dalmatinka se svojo srbsko in črnogorsko sestrico jej da nekaj telesne lepote, Slovakinja sveže ustnice, Čehinja ljubezen do domačega življenja, Poljakinja nekaj dovtipa, nežnosti in drobtinco zvičajnosti, Rusinja pa dokaz verskega čuta. Razun tega vse so še rade dale nekaj nasmeha, črnih, plavkastih in drugih las, roznate ustnice, dokaz materinskega čuta. Vse skupno ob enem pa lepoglasni zvok svojih krasnih jezikov.

Tako je pozabljena Slovenka postala zveza vseh

lastnosti podeljenih hčeram slovanskim in vrnila se je domov sicer zopet skromna, vendar srečnejša od svojih sester.

Draga Slovenka — ohrani in množi tu svoje lepe lastnosti!

Ant. Zavadil

Književnost in umetnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. Naša dična družba sv. Mohorja je izdala tudi letos za svoje ude šestero knjig, katerih, lahko rečemo, skoro vsaka velja toliko, kolikor plačujejo udje za vse knjige. Knjige so sledeče:

Lepa knjiga: „Zgodbe svetega pisma“, Slovencem priredil Fr. Lampe. 4. snopič.

„Rožni venec“, molitvenik, v katerem so lepe molitve pisane v lepem jeziku, kar se more reči le o malem številu slovenskih molitvenikov.

„Bolgarija in Srbija“, opisal Anton Bezenšek.

„Poljedelstvo“, slovenskim gospodarjem v pouk, spisal Viljem Rohrman.

„Boj za pravico“, povest, spisal Fr. I. Milovršnik. Slovenskih večernic 50. zvezek.

„Koledar“ družbe sv. Mohorja za navadno leto 1898.

Družbo toplo, toplo priporočamo.

Povesti. Spisal dr. Ivan Tavčar. II. zvezek. V Ljubljani. Založil pisatelj. Tiskala Ig. pl. Kleinmayer & Bamberg.

Obširnejo oceno prinesemo prihodnjič.

Knjige družbe sv. Jeronima. O teh knjigah smo dobile obširnejšo oceno, ali ne moremo je spraviti v to številko, ker nedostaje prostora.

Razno.

Slovenke v Trstu. V tem tednu je bilo čitati v „Edinosti“ o grdem napadu laškega prenapeteža na slovensko damo zato ker je govorila z malim dekletcem slovensko.

Ko sem po prvi ogorčenosti in razburjenosti stvar malo bolje premislila, prišla sem do sklepa, da ni tako čudno, ako se kdo čudi, če sliši govoriti gospo ali gospodičino slovenski.

Tudi sedaj ko pišem, ne pišem, žal, za tržaške Slovenke, ker razven dveh, treh one ne čitajo „Slovenke“, (dasi so naročene) in razven teh dveh, treh tudi nobena ne govori slovenskega, ako ima le klobuk na glavi. Do tržaških res ne morem pisati, ker bi morala z nje pisati v kak laški list, da bi čitale, a naj bi moje besede uvaževale vsaj slovenske učiteljice iz okolice Vse, morda bode ena ali dve izjemni govore, ko pridejo v mesto le italijansko, kar lahko trdim, kar sem slišala na svoja ušesa. Seveda strah pred Lahi je velik!

Slovenke med sabo pa laško — kje so potem Slovenke? In tako se dogaja, da se Tržačani še vedno ne

morejo načuditi, če slišijo damo govoriti slovensko. No, ona je impertinentnežu pokazala, da bi govorila lahko francoski in italijanski, a da hoče govoriti le svoj materini jezik.

Smejati se moram, če pomislim na neko tako okoličansko učiteljico.

V mestu sreča svojo kolegino, ki jo nagovori in govori le slovensko. Ona pa ji odgovarja le italijansko. Ko sta prestopili mejo — halo! sedaj je pa ves strah preč in slovenščina ji teče gladko.

Bodite vendar pametne! Kdo vam kaj hoče, če govorite svoj materini jezik? „Piccolo“ je nek članek imenitno završil, seveda ko je klical „svoje“ v slogo:

„V državi, kakor je Avstrija, v kateri je več narodnosti, se vpoštevajo le one, ki znajo imponovati z močjo narodne sloge; druge mlačne, apatične, indiferentne, niso vpoštevane za nič ampak so le vinogradi, v katerih imajo drugi trgatev!“

Jaz pa pravim Slovenkam: Apatične, indiferentne, mlačne, Ve niste nič, nič in zopet nič.

Slovenke! Slovenci! Bližajo se lepi božični prazniki in novo leto. Navado imamo, da ob tej priliki čestitamo sorodnikom, prijateljem in znancem in sicer po najnovejši šegi, z razglednimi dopisnicami.

Pokažimo tudi ob tej priliki, da smo slovenske narodnosti in kupujmo take dopisnice, ki imajo le slovenske napise, v prvi vrsti pa tiste, ki so se izdale v ta namen, da se ves čisti dohodek izroči družbi sv. Cirila in Metoda, ki nam je čedalje bolj potrebna, ako hočemo zabraniti, da nam požrešni laški in nemški volkovi ne trgajo iz rok slovenskih otrok, ktere vabijo v svoje šole, da jih odtujijo ne le narodnosti, ampak tudi veri.

Taki otroci postanejo izdajice narodnih svetinj in so še hujši sovražniki slovenstva, nego oni, ki jih vzgojajo v take krvoločne janičarje.

Torej vsi na pomoč naši šolski družbi: Če njo dobro podpiramo, se bodo gotovo vresničile besede našega slavnega pesnika dr. Prešerna, ki poje:

„Vremena bodo nam se izjasnila,
Milejše zvezde, nego zdaj sijale!“

Take slovenske razglednice so v gori omenjeni namen izdale: uzorna slovenka gospa Marija Skrinjarjeva v Trstu, Stadion 19, I. nadstropje s podobo rodoljuba gosp. Ivana viteza Nabergoj-a, ter litjske Slovenke s podobo pesnika dr. Prešerna.

Slovenke! Slovenci! Sezimo po teh dopisnicah. Če jih kupujemo, koristimo ne le svojemu narodu, ampak širimo ob enem spoštovanje do naših zaslužnih slovenskih mož ter kažemo svetu krasote naše domovine!

Mokronoška.

V velikanskem kremelju v Moskvi so spravljene mej mnogo drugimi čudnimi stvarmi tudi sani, v kojih se je peljala carica Elizabeta leta 1741 iz Petrograda v Moskvo. V njih je postelja in miza, ki nas spominjajo po svoji velikosti in po urejenji — če prav ne po komfuru na moderne salonske vozove naših železnic. V teh saneh, pred kojimi je bilo vpreženih 40 konj se je pripeljala

carica od jednega svojega glavnega mesta do družega v treh tednih.

Caccianiga o ženski emancipaciji. V zanimivi knjigi: „Moževa pisma mrtvej ženi“ je govora o vsem. Pisatelj piše na drugi svet o najrazličnejših predmetih večinoma tako, kakor je mislila ona, ki je ni več med živimi. Tihotapski ukradem le to o ženski svobodi:

„Ti (njegova žena) si bila vedno naklonjena ženski naobrazbi; odobrovala si, da se ženske lotevajo zdravilstva, ker si želela ženam in otrokom zdravnic — specialistik, ki bi združevale z vedo tudi milobo in dobroto. Mesto juridičnih študij bi pa bila rajše videla dobro šolo o kuhinji in gospodinjstvu.“

Ženski emancipaciji si se vedno posmehovala, mislé, da duh in srce sta dovolj za emancipacijo poštenih; druge pa ne potrebujejo novih zakonov, da se osvobode. Glede volilne pravice, katere bi ne smeli imeti le idjotje brez poštenja in brez naobrazbe, si vedno pravila, da ima ženska čestokrat mnogo boljši razum nego možki, osobito nego nekateri možki, ki imajo volilno pravico a bi se ne smeli mešati v nobeno stvar socialnega interesa. V naših pogovorih s prijatelji si čestokrat dejala, da ne zavidaš ženskih, ki morajo delovati javno, a dostavljala si, da nima vendar nihče pravice, da bi je izključil, kajti žene so enake možkim po inteligenciji, po domovinski ljubezni a po čutenju in zdravem razumu, da stoje mnogo višje.

Tudi glede tega predmeta si vedno pravila: svoboda in pravica za vse brez razločka na spol“.

Razstava Vereščaginovih slik. „Slovenski Narod“ je prinesel obširno oceno o slikah, katere je razstavil ruski slikar realist Vereščagin, na Dunaji. F. G—l je pisal ob zvršetku kritike:

Dunajski časopisi so o Vereščaginu donesli večinoma obširne strokovne ocene, in v obče so še te izražale o o umetniku zelo laskavo! „Fremdenblatt“ in „Neue Freie Presse“ sta povdarjala zlasti veliko slikarsko tehniko. „Deutsches Volksblatt“ je opisal posamezne slike ter povdarjal zlasti Vereščaginovo realizem, a tudi drugi listi so v krajših noticah pohvalno ocenjali slike.

Sam se je priložnostno izjavil, da sploh neče slikati družega, nego istino in življenje. Kot častnik se je udeležil vojne proti Turkmanom 1867.; v rusko-turški vojni 1877—8 skušal je vnovič vse neprilike vojske, zmrzujoč in prezebajoč na Balkanu; kot umetnik si je takrat pridobil vse one utise, katere je pozneje predočil svetu. Zato je realist v bojnih slikah.

Tudi Napoleona nikakor ni pomanjševal; vsakdo, ki čita Vereščaginove študije o njem, se čudi, da je kot Rus sodil tega velikana tako nepristransko, tako prijazno. Res, da ga ni preslepil Napoleonov sijaj, a omamila ga tudi ni sovražnost do nasprotnika njegove rodne zemlje.

Kar zadeva tehniko, je istina, da sem ter tje milieu udušuje dejanje, ali bolj prav, odvraca pozornost od glavne osebe na sliki. Ali pa mu je bil mar namen, podati le toliko in toliko raznih portretov Napoleonovih; ali mar ne, podati posamezne epizode iz njegove vojne

proti Rusiji? Kjer je milieu pomaknjen v prednje vrste, spada v te epizode, jih razlaga in popolnuje.

Da je Napoleona samega pogodil izborno v portretu, priča nam šesta slika. O nji pravi „N. Fr. Presse“: „Velikega moža naslikati v duševni grozi, bila je naloga, katero si je slikar sam izvolil in v istini je ni slabo rešil. Naslikal je le obraz Napoleonov brez milieuja, brez zvičajnih pripomočkov; le obraz in v obrazu dušo. Globoka zamišljenost in žalost je krog teh ust, mej temi trepalnicami“...

O tehniki pa sodi slovanskim umetnikom v obče gotovo ne preveč prijazen „D. Volksblatt“ onako: „Vereščagin ni le velik kot slikar vojne, temveč tudi kot slikar arhitektur; portretov, genrov, pokrajine in živali, vse obvlada v jednaki meri. Njegova tehniška ročnost je občudovanja vredna“.

In drugi listi vsi hvalijo zlasti slikanje snega, ki se ponavlja na tolikih slikah a vedno v novih, krasnih oblikah in nijansah, sneg in ivje, kosmiči in grude, a vselej v najnaravnejših barvah, bodisi v megli ali v solnčnem siju, ob svitu ognja in požara.

Namenoma sem navedel tuje sodbe. Veseli me namreč, da tako podkrepljajo moje poročilo, ker mi je to dokaz, da je bil vtisk, katerega so name napravile slike, pravi.

In temu se ne čudim. Saj dela tolike istinitosti in dovršenosti morajo vplivati jednako na vsakega dovtetnega izobraženca, v kar nikakor ni treba, da bi bil strokovnjak in slikar. Ta morda najde tu in tam kako hibo, — jaz o tem nimam sodbe; ali kljub temu, tudi ako bi me kdo na vse take hibe opozoril, ne verujem, da bi mi le najmanje omajal moje — občudovanje. —

Vsekakor je razstava teh ruskih slik zanimiva, ne le, da nas seznanja z deli priznanega slovanskega umetnika, ne le, da nas seznanja z njegovo maniro in tehniko, temveč tudi, da nam predočuje vestno in strogo zgodovinske fakte. Ta nas s tem uverja, da je realizem usposobljen in zmagovalen tudi v slikarstvu, da uprav realizem dovaja tudi to umetnost k popolnosti in ji pribori najkrasnejše uspehe.

F. G—l.

DOMA.

Kakó se spravi sadje iz perila. Sadni madeži se prav lahko izperejo z vinskim cvetom, sosebo čé je malce slan. Dobro je tudi, če se namaka omadeževano perilo nekaj ur v sladkem ali kislem mleku. Ako so madeži že zastareli, pomaga še citronov sok in pa klorova voda, ki pa se mora rabiti s posebno pozornostjo.

Nekateri priporočajo tudi naslednje: Vžge se navadno žveplo in nad dimom drži se madež, kateri kmalu izgine.

Težje se spravijo sadni madeži iz volnenih oblek. Tu seveda pozneje nič ne pomaga, a dokler je še madež

moker, mora se zmociti s salmijakovcem in potem izprati s čisto vodo.

Večkrat se priporoča bobova voda, ki ne škoduje, ne barvi ne tkanini.

Jajca se ohranijo, če se namažejo z mastjo ter se spravljajo v pleve. Seveda morajo biti pleve popolnoma suhe. Napačno pa je spravljati jajca v apno, ker dobe od apna slab okus.

Terpentina naj bi imeli pri vsaki hiši, ker je njegova uporaba jako mnogostranska. Ako se omare in skrinje z njim nekoliko poškrope, se moli ne bodo naselili v njih. Ravno tako se odpravijo stenice. Za snazjenje podob, slikanih z oljem, služi terpentin zmešan z gorko vodo. Isto tako se snazijo obleke, pomazane z oljnatimi barvami. Pri opeklinah se priporoča tudi terpentin v oljnavo bolečin. Boleča kurja očesa naj se pokrivajo s krpico, namočeno s terpentinom. Tudi zoper trganje je neki dobro drgnjenje s terpentinom.

Maščoba se odpravlja iz baržuna, ako polagamo pavolnato krpico, z limoninim oljem namočeno na-nj. To se tako dolgo ponavlja, da madež izgine. Potem se krtači s krtačo za baržun.

Cvetice se razpošiljajo najlepše v zabojčku, v kojem je lega mokrega mahu. V ta mah se porinejo cvetlični stebelci. Na vrh pride zopet plast mahu. Še boljše je, če se stebelci še enkrat s škarjami pod vodo odrežejo. Voda se vzdigne visoko v stebelce ter ohranja cvetico svežo.

Pege se odstranijo z obraza z nastruganim hrenom, ki se dene v steklenico med vinski jesih. S tem se treba vsaki večer umiti. Čez 2 ali 3 tedne se izgube pege.

Kaj je bolj zdravo jesti v družbi ali da se je samo? V družbi je bolj zdravo iz raznih uzrokov.

Jesti je samo en del hranjenja in je brez prebavljanja bolj škodljivo nego koristno. Oni, ki jedo v družbi, morajo vporabiti nekaj časa za družbo in zabavo. Tako je prestanek med enim zalogajem in drugim daljši in se daje tako več časa prebavljanju. Tudi zabava je na obedih v družbi boljša in navadno vesela, tako da sta duh in teló zadovoljna, srce in živci pa so tudi bolj v delu. Boljše tekne malo in v družbi, nego dosti a da je človek sam, ker oni, ki v družbi jé, prebavlja in redi se boljše nego oni, ki jé vedno sam.

Popravek.

V 25. številki „Slovenke“ je v pesmi: „Adam v raji“ izostala kar cela predzadnja vrsta. Čitati je torej 3 poslednje vrste takó:

„Tako j poprosi, naj se vsmili božja ga dobrota,
Rekoč: „Oh, štvarnik moj, nikakor ne bojim se križa,
Le daj mi ženko in prav rad se tvegam parađiža!“

Listnica uredništva.

Gorjančev. Lepa Vam hvala! O gledališči, toda ne preobširno in hrvaških ženah prosim, pošljite; za sedaj res ne morem pisati posebe. Oprostite!

Dolski. Od poslanih pesmi je še ta vporabna: Oh, bil samo je sèn. P. snik-kritik je pa dejal, da imate liričnega talenta. Vstregla bi Vam bila in odgovor la posebe, ali kdo more prečitati Vaš podpis in kraj? Napišite razločneje!

Izvirni dobri spisi bodo imeli v „Slovenki“ seveda prednost pred prevodi, ali rajše nego slabo izvirno čtivo, prinaša naj dobre prevode. Tako sem mislila v poslednji številki in ne da bo „Slovenka“ prinašala le prevode.

Ljudmila. Hvala lepa. Oprosti, če Ti ne morem odpisati takoj!

F. G. Ah, prepozno!

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za
trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih
registrov, brošur in plakatov po naju-
godniših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila
obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

FABBRIC

dobiva se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtev franko.

Naznanilo!

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“, ki je zajedno **urar**, priporoča se toplo p. n. občinstvu za popravljanje vsakovrstnih ur.

Udani

Friderik Colja

vrtar hiše št. 8 ulica Solitario.

Njegova Svetost Papež Leon XIII.

sporočil je po svojem zdravniku profesorju dr. Lapponi-ju lekarnarju PICCOLI-ju v Ljubljani najsrčnejšo zahvalo za Njegovi Svetosti vposlano

tinkturo za želodec

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so

Piccoli-jevo tinkturo za želodec I preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno krepilo za želodec, katera krepča želodec, pomnožuje tek ter povpešuje prebavanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nvč. 12 steklenic z zavijem 1 gl. 36 nvč., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gl. 50 nvč.

Najvišje priznanje

lekarju PICCOLI-ju v Ljubljani kot prirejevalcu **kapljic za zobe**, katere je z zadovoljnim vspehom Nj. e. in k. Vis. prejasna gospa prestolonaslednica-udova nadvojvodinja **ŠTEFANIJA** izvolila opetovano uporabiti.

Cena steklenici 20 nvč. 10 stekl. 1 gl. 50 n. Naročbe o pošiljajo se točno proti poštnem povzetju

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Li t zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gl.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gl.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravništvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc. Trst.